

Als je geweten spreekt

Een Bijbelse aanpak bij moeilijke keuzes

GEORGE WINSTON

Oorspronkelijke uitgave (1975) hertaald voor nu door Stichting Heart Cry

Inhoud

1	Wat is mijn probleem als christen?	3
2	Drie belangrijke feiten	9
3	Drie verkeerde oplossingen	13
4	Hoe kan ik mij als christen wapenen?	17
5	Drie principes van Paulus — drie vragen	21
6	Welke maatstaf hanteer ik?	28
7	De betekenis van een nieuwe levensstijl	30

Wat is mijn probleem als christen?

Dit boekje is geschreven in 1975. Toch begint het met een verhaal dat je meteen herkent. In een deel van Zaïre (het huidige Congo) begonnen jonge christenen parfum te gebruiken. Ze maakten die zelf, van fijngestampte naftaleen en palmolie. De zendeling uit die omgeving vond dat maar weinig geestelijk. Daarom zette hij een man bij de ingang van de kerk. Die moest iedereen die kwam aanbidden... ruiken! Wie ook maar een beetje naar deze 'wereldse' geur rook, kwam de kerk niet in.

Moet je daarom lachen? Doe dat niet te snel. Want elke serieuze christen loopt steeds weer tegen zulke vragen aan. Wat mag ik wel en wat niet? Waar ligt de grens? Wat is nu écht werelds? Stel je jezelf deze vragen nooit — wat betekent je christen-zijn dan eigenlijk? Wie het Evangelie serieus neemt, komt vaak in lastige situaties terecht. Een goede weg vinden én die volgen: dat vraagt veel van een kind van God.

Overal andere gewoonten

Ook onder gelovige christenen verschillen de gewoonten per land. En ze veranderen met de tijd. Sommige Scandinaviërs waren vroeger geschokt toen ze Engelse christenen zagen voetballen. Veel Belgische christenen ergerden zich aan vrouwen uit Amerikaanse kerken die zich flink opmaakten. Maar die Amerikaanse vrienden snapten op hun beurt niet dat een Belg die aan tafel een glas bier dronk, echt bekeerd kon zijn. En in Nederland werd het jarenlang afgekeurd als een christen op zondag fietste. Zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Eén ding staat vast: de Bijbel veroordeelt altijd en overal diefstal, ruzie, moord, hoererij, trots, begeerte en bedrog. Die zonden worden duidelijk bij naam genoemd. De christen krijgt de opdracht om zich daarvan te

onthouden. Maar hoe zit het met gamen, series kijken, social media, festivals, bepaalde muziek of boeken, roken, drinken of make-up? Daarover zegt de Bijbel niets concreets.

Waarom zwijgt de Bijbel hierover?

Waarom dit lastige stilzwijgen? Kon God deze dingen niet voorzien? Wil de Bijbel ze soms goedkeuren door er niet over te spreken? Nee. God wist dat Zijn gemeente staande moest blijven in een wereld die steeds verandert. De geschiedenis van de kerk gaat door allerlei verschillende omstandigheden heen. Steeds weer kwamen er verzoeken en situaties die er eerder niet waren. En steeds opnieuw moest de christen zijn houding bepalen. God heeft daarom geen boek geschreven dat alle problemen van onze eeuw tot in detail behandelt. Hij gaf een boek dat voorziet in de noden van christenen van alle eeuwen. Rond 1800 bestonden er nog nauwelijks voetbalclubs, sigaretten of bioscopen. In de tijd van de apostelen al helemaal niet. En niets zegt ons dat dit de vragen zullen zijn van de gelovigen die na ons komen. Zij zullen waarschijnlijk weer heel andere vragen en noden hebben.

Wat is 'de wereld'?

Waar komen onze problemen dan vandaan? Uit wat de Bijbel 'de wereld' noemt. Wat bedoelt de Bijbel daarmee? Niet alleen de aardbol waarop de mensen wonen. Het woord 'wereld' komt in het Nieuwe Testament 186 keer voor. Meestal in ongunstige zin: als iets dat moreel slecht is. Door de grote nadruk op Gods macht over alles wordt weleens vergeten dat er een gebied is — een 'wereld' — waarvan de satan 'de overste' is (Johannes 12:31; 14:30; 16:11). God laat het toe dat hij 'de god van deze eeuw' is (2 Korinthe 4:4). Zijn macht is dus echt, maar wel begrensd. Denk aan de verzoeking in de woestijn. De duivel laat de Heere Jezus alle koninkrijken van de wereld zien en zegt over hun macht en heerlijkheid: *'want die is*

aan mij overgegeven en ik geef die aan wie ik maar wil' (Lukas 4:6).

Opvallend: Jezus spreekt hem niet tegen.

Jezus zegt Zelf: *'Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld'* (Johannes 18:36). Daarmee zegt Hij ook dat Hij nu nog niet als Koning over deze wereld regeert. Johannes schrijft in zijn eerste brief *'dat de hele wereld in het boze ligt'* (1 Johannes 5:19). Door de invloed van de satan is de wereld slecht (Galaten 1:4), verdorven (2 Petrus 1:4) en strafwaardig (Romeinen 3:19). Daarom komt zij in het oordeel (1 Korinthe 11:32). 'De wereld' is dus geen vaag begrip, maar een donkere werkelijkheid.

De slimste verleiding van de duivel is altijd geweest: mensen laten geloven dat hij niet bestaat. Of dat hij in elk geval niets doet. Het woord 'wereld' is in het Grieks kosmos. Dat betekent: orde of systeem. Het is het tegenovergestelde van het Griekse woord chaos: wanorde. 'De wereld' is dus het systeem van de satan — alles wat meegaat in zijn bedoelingen en methoden. Het is de samenleving die 'als God' wil zijn (Genesis 3:5; Jesaja 14:14), maar dan op haar eigen manier: zonder rekening te houden met God en zonder zich aan Zijn wil te onderwerpen. Denk aan politieke, sociale, culturele, wetenschappelijke en zelfs godsdienstige systemen waarin mensen, los van God, hun eigen doel najagen. Kortom: alles wat voldoening en geluk zoekt in het geschapene in plaats van in de Schepper.

Sommige mensen denken dat de satan al gebonden is. Zij houden er geen rekening mee dat hij nog altijd in de wereld is (1 Johannes 4:4) en rondgaat *'als een brullende leeuw, op zoek naar wie hij zou kunnen verslinden'* (1 Petrus 5:8). Ze gaan zich in deze wereld thuis voelen. Maar ze vergeten dat de wereld hen haat, dat ze er niet bij horen (Johannes 17:14) en dat ze hier vreemdelingen en bijwoners zijn (1 Petrus 2:11). Ze doen er alles aan om de wereld te beïnvloeden en te verbeteren, terwijl de Heere Jezus Zelf niet eens voor de wereld bad (Johannes 17:9). Kerken hebben zich soms zó in de politiek en in grote sociale programma's

gestort, dat er geen tijd overbleef voor de laatste, grote opdracht van de Meester: *'Ga heen in heel de wereld, predik het Evangelie aan alle schepselen'* (Markus 16:15).

Gods plan in deze tijd

Begrijp het goed: als christen mag je persoonlijk een goede invloed uitoefenen op de wereld om je heen. Maar dat is altijd een gevolg van het Evangelie — niet het hoofddoel dat God in deze tijd met ons heeft. Toen Paulus over de vrijlating van slaven sprak, wilde hij niet de hele samenleving van zijn tijd omgooien. Toch spoort hij Filemon, als die tot bekering komt, aan om zijn slaaf Onesimus vrij te laten. Wie hier en nu Gods Koninkrijk zichtbaar wil vestigen, vergeet wat God in deze tijd doet: Hij heeft *'naar de heidenen omgezien om voor Zijn Naam uit hen een volk aan te nemen'* (Handelingen 15:14). Pas bij de wederkomst van Christus zal Hij Zelf, door Zijn kracht, Zijn heerschappij op aarde vestigen (Psalm 2). Dan worden de volmaakte verhoudingen werkelijkheid waar de profeten tot in bijzonderheden over spreken.

Het woord voor 'gemeente' (ekklesia) betekent letterlijk: eruit geroepen. In deze tijd is het niet Gods plan om de wereld te behouden zoals ze is, maar om door de prediking van het Evangelie mensen uit de wereld te roepen. Christus is het, *'Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons zou ontrukken aan de tegenwoordige slechte wereld, overeenkomstig de wil van onze God en Vader'* (Galaten 1:4). Gods programma is niet: de puinhopen van deze wereld herbouwen. Hij haalt er levende stenen uit en bouwt daarmee Zijn gemeente. Hij maakt een nieuwe schepping!

Wat God ons hier laat zien over de wereld om ons heen — en over onze plaats daarin — werpt veel licht op ons probleem. Nu begrijpen we waarom we steeds weer met zo'n verscheidenheid aan moeilijke vragen te maken krijgen.

Het kwaad blijft in de kern altijd hetzelfde, maar het verschijnt steeds in nieuwe vormen. Wij christenen leven altijd in een wereld die vijandig én verleidelijk is. Ze trekt aan ons en probeert bij ons binnen te dringen. Ze bespiedt ons en zoekt de zwakke plek in onze wapenrusting. Ze wil ons beïnvloeden, ons meetrokken naar haar levensstijl en ons gelijkvormig maken aan haar manier van denken en doen. Dat doet ze langzaam, met een druk die nooit ophoudt. De wereld wil het verschil uitwissen; ze wil dat wij opgaan in de massa. Zo dreigen we niet langer ‘het zout van de aarde’ te zijn, dat bederf tegenhoudt, en ‘het licht van de wereld’, dat schijnt. En zo blijft er — ook voor de christen die eerder duidelijk stelling nam — een gebied over waar hij twijfelt. Een schemergebied tussen wandelen ‘in het licht’ en wandelen ‘in de duisternis’.

Heeft de Bijbel een oplossing?

Heeft de Bijbel dan geen oplossing voor dit probleem? Jazeker wel! Dat de Bijbel een bepaalde nieuwigheid van onze tijd niet noemt, betekent nog niet dat hij er niets over te zeggen heeft. Onze geloofsbelijdenis zegt: de Schrift is de enige — en dus voldoende — maatstaf voor geloof én leven. Er hoeft niet elke eeuw een lijst met nieuwe verboden dingen bij. Wij geloven dat een kind van God dat het echt meent, in zijn Bijbel het antwoord kan vinden op alle vragen over zijn levenswandel. Hoe dan? De Bijbel geeft algemene grondbeginselen die je in elke situatie kunt toepassen. Daardoor kun je als christen altijd weten wat de wil van God is — voor jezelf, niet per se voor anderen. Deze grondbeginselen geeft de Bijbel ons onder andere in 1 Korinthe 8, 9 en 10.

Voor de christenen in Korinthe ging het om vlees dat aan de afgoden geofferd was. Voor ons is het ongetwijfeld iets anders. Maar het concrete geval maakt weinig uit. Het probleem verschilt van land tot land en van jaar tot jaar; de beginselen om de oplossing te vinden blijven dezelfde. Ze gelden net zo goed in het West-Europa van nu als in het Korinthe van de

eerste eeuw. We behandelen eerst drie Bijbelgedeelten die voor iedereen van belang zijn. Daarna komen we op deze beginselen terug en bespreken we ze uitgebreider.

Drie belangrijke feiten

1. Eerst afgezonderd vóór God

Het bekendste Bijbelgedeelte over de afscheiding tussen de christen en de wereld is 2 Korinthe 6 vers 16 en 17: *‘Of welk verband is er tussen de tempel van God en de afgoden? Want u bent de tempel van de levende God, zoals God gezegd heeft: Ik zal in hun midden wonen en onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn en zij zullen Mijn volk zijn. Ga daarom uit hun midden weg en zonder u af, zegt de Heere, en raak het onreine niet aan, en Ik zal u aannemen.’*

Vers 16 is positief: de gelovigen zijn een tempel die voor God apart gezet is, een volk dat helemaal bij Hem hoort. Vers 17 is negatief: een volk dat voor God apart gezet is, moet zich daarom ook afzonderen van de bezoedeling van de wereld. Let op de volgorde! De waarheid van vers 17 hangt af van vers 16 en vloeit eruit voort.

Helaas hebben veel christenen vooral de nadruk gelegd op de negatieve kant: meer op de afscheiding van de wereld dan op de afzondering vóór God. Met de beste bedoelingen deden zij het voorkomen alsof heiligmaking vooral betekent: je onthouden van bepaalde dingen die werlds gevonden worden. Maar ze vergaten iets belangrijks: er bestaat geen echte afscheiding van de wereld als er niet eerst echte toewijding aan God is. Als heiligmaking zou bestaan uit dit niet doen, je van dát onthouden en dáár niet naartoe gaan — dan zouden een etalagepop en een dode op het kerkhof allang heilig zijn.

Men was helaas zó druk met de uiterlijke kant van de heiligmaking, dat de innerlijke bron vergeten werd. Meer met de vruchten dan met de wortels. Zo vergat men: je kunt alleen echt afgezonderd zijn van de wereld als je aan Christus toegewijd bent. Uiterlijke vormen hebben vaak innerlijke leegte verborgen. En dat leidt op den duur tot huichelarij. Jezus zegt: *‘Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars (...) Zo lijkt u ook wel van buiten rechtvaardig voor de mensen, maar van binnen bent u vol huichelarij en wetteloosheid’* (Mattheüs 23:27-28). Niemand zonderde zich zorgvuldiger af van elke mogelijke smet dan de Farizeeën. Hun naam komt zelfs van het Hebreeuwse woord *pharash*, dat ‘afgezonderd’ betekent. Het waren afgezonderden bij uitstek. En toch klaagt Jezus hen aan – omdat zij niet afgezonderd vóór God waren.

2. Een leeg huis is gevaarlijk

Mattheüs 12 vers 43 tot 45 is een Bijbelgedeelte met eenzelfde perspectief: *‘Wanneer nu de onreine geest uit de mens weggegaan is, gaat hij door dorre plaatsen om rust te zoeken, maar hij vindt die niet. Dan zegt hij: Ik zal teruggaan naar mijn huis, waar ik uit weggegaan ben; en wanneer hij komt, vindt hij het leeg, geveegd en opgeruimd. Dan gaat hij weg en neemt zeven andere geesten met zich mee, die meer verdorven zijn dan hijzelf, en wanneer zij naar binnen gegaan zijn, gaan zij daar wonen; en het einde van die mens wordt erger dan het begin.’*

Dit gedeelte laat zien hoe nutteloos – ja, zelfs hoe gevaarlijk – het is om alleen de buitenkant te verbeteren, terwijl het hart niet veranderd en vervuld is. Dingen wegdoen zonder dat er iets anders voor in de plaats komt, schept een leegte (vers 44). Een moraal die van buitenaf wordt opgelegd, laat een mens weerloos achter tegen de boze machten die bij

hem naar binnen willen. Gods Woord zegt: het einde van die mens wordt erger dan het begin (vers 45).

Alleen als we vol zijn van Christus, is er bij ons geen plaats meer voor de wereld. Onze enige echte bescherming tegen de wereld is een persoonlijke, blijvende gemeenschap met de Heere. Toch hebben mensen altijd geprobeerd om, als die gemeenschap er niet meer was, de schijn op te houden. Is dat juist geweest? Het is beter dat de leegte zichtbaar wordt. Dan kun je er meteen iets aan doen. Er is maar één boodschap voor ons christenen: zorg dat je altijd vol bent van Christus.

Kijk eens naar een boom in de winter. De oude bladeren die in de herfst niet zijn afgevallen, hoef je er in het voorjaar niet af te trekken. Het sap stijgt op, het nieuwe leven breekt door — en ze vallen vanzelf af. Een nieuwe liefde laat geen ruimte over voor oude liefdes. Zo is het ook met Christus en de dingen van de wereld.

3. Werelds zijn is een zaak van het hart

Ons derde Bijbelgedeelte staat in 1 Johannes 2 vers 15: *‘Heb de wereld niet lief en ook niet wat in de wereld is. Als iemand de wereld liefheeft, is de liefde van de Vader niet in hem.’*

Wat valt hier als eerste op? Johannes plaatst de zaak in de sfeer van onze liefde, onze verlangens. Hij zegt niet: ‘Ga de wereld niet in’, zoals velen het zeggen. Hij zegt: ‘Heb de wereld niet lief.’ Werelds zijn is in de kern een zaak van het hart. Het is veel meer een houding dan een daad. Er zijn heel wat christenen die dít niet doen en dáár niet heengaan — en die toch door en door werelds zijn. Zij hebben de wereld lief en hun verlangen gaat naar de wereld uit.

Een voorbeeld. Veel christenen hielden zich jarenlang aan de onder christenen gangbare opvatting en gingen niet naar de bioscoop. Maar toen de televisie kwam, zaten ze dagelijks urenlang te kijken naar dubbelzinnige films die ze vroeger afkeurden. De wereld zat altijd al in hun hart. Het was alleen nog niet zichtbaar geworden. Daarom legt God de nadruk op onze innerlijke toestand, niet op de uiterlijke daad.

Johannes zegt verder dat de liefde voor de Vader en de liefde voor de wereld elkaar uitsluiten. Vol zijn van het één betekent leeg zijn van het ander.

Drie verkeerde oplossingen

Wie innerlijk geen houvast heeft, probeert vaak de schijn op te houden. De kerkgeschiedenis laat drie levenshoudingen zien waarmee christenen de druk van de wereld het hoofd hebben geboden: vluchten, compromissen sluiten en wettisch leven. Over elk van deze ‘oplossingen’ volgen nu enkele gedachten.

a. Vluchten

Sommige christenen die naar heiligmaking verlangden, hebben gezegd: kon ik deze slechte wereld, die mij omringt en verleidt, maar verlaten – dan was het probleem in één keer opgelost. Daarom trokken zij zich terug in kloosters, om zichzelf en hun familie te bewaren voor het bederf van de wereld. Maar tot hun grote teleurstelling ontdekten ze: de wereld is ook in het klooster. En ook in hun eigen kleine kring. Hadden ze goed op de Schrift gelet, dan hadden ze geweten dat Jezus juist voor hen gebeden had: *‘Ik bid niet dat U hen uit de wereld wegneemt, maar dat U hen bewaart voor de boze’* (Johannes 17:15). En ook: *‘(...) heb ook Ik hen in de wereld gezonden’* (Johannes 17:18).

God wil dat wij van de wereld ‘afgezonderd’ zijn, maar niet ‘geïsoleerd’. Alleen door contact te houden kunnen we de wereld bereiken en mensen voor Christus winnen. Anders worden christenen al snel een apart soort mensen in een ivoren toren, die de ‘tale Kanaäns’ spreken. Dan heeft de christen niets meer gemeen met de mensen van zijn tijd en verliest hij elk contact met hen.

Vluchten biedt dus geen oplossing. Ten eerste niet omdat het de overwinning op de wereld op geen enkele manier garandeert. En ten tweede niet omdat het regelrecht ingaat tegen het bevel van de Heere:

‘Ga heen in heel de wereld, predik het Evangelie aan alle schepselen’ (Markus 16:15).

b. Compromissen sluiten

Keizer Constantijn viel in het andere uiterste. Hij wilde koste wat kost zo veel mogelijk mensen dopen. Want, zo dacht hij: als we de wereld maar de kerk kunnen binnenhalen, dan zal de wereld de invloed van de kerk ondergaan. Dan wordt ze gezuiverd en dus christelijk. We weten allemaal hoe rampzalig dat uitpakte. De geschiedenis laat zien dat de wereld zo niet christelijk is geworden – maar de kerk werelds. Constantijn heeft de kerk alleen maar bedorven. Het roomse systeem herinnert daar nu nog aan.

Iemand zei eens: ‘Zolang een boot in het water ligt, gaat alles goed. Maar pas op als het water de boot begint binnen te stromen!’ God wil dat de kerk in de wereld is. Maar zodra de wereld de kerk binnenkomt, is de kerk in groot gevaar. Denk aan gemeenten die van alles organiseren om maar aantrekkelijk te blijven voor de jeugd. Ze zeggen: ‘Het is toch beter dat de jongeren dit bij de kerk doen dan ergens anders, zonder toezicht?’ Of: ‘Hoe wil je anders dat wij onze jeugd vasthouden?’

Maar zó houdt de kerk de jeugd niet bij Christus. Heeft de kerk hun niet meer te bieden dan vermaak? Elke keer als men de kerk op die manier aantrekkelijk dacht te moeten maken, bleek dat een teken van geestelijke achteruitgang. De gemeente is geen club; daarvoor is ze niet ingesteld. Op het gebied van entertainment kan ze nooit wedijveren met de wereld. Dan is ze bij voorbaat verslagen, want de wereld heeft onbeperkte middelen om de pogingen van de kerk in de schaduw te zetten.

Denk daartegenover eens aan de samenkomsten van de evangelist Billy Graham in New York (1957). Geen show, geen sportevenement, geen staatsman – hoe groot ook – had vier maanden lang, elke avond

opnieuw, de 19.000 zitplaatsen van Madison Square Garden kunnen vullen. Zonder compromis werd Christus gepredikt, in al Zijn eenvoud en al Zijn kracht. En dat vervulde de harten van tienduizenden New Yorkers, die genoeg hadden van al het genot dat deze grote en verdorven stad hun kon bieden.

Nee, de gemeente heeft geen andere aantrekkingskracht nodig dan Christus. Als zij iets anders verlangt dan Hem alleen, dan is dat het teken dat Hij daar niet meer is. Dan kunnen we de deuren net zo goed sluiten. Een compromis met de wereld zet ons op een hellend vlak. Maar al te vaak bleek dit geen oplossing te zijn, maar gevaarlijk drijfzand waarin mensen ten onder gingen.

c. Wettisch leven

Vaak heeft men gedacht: als we maar voorschriften, wetten en verboden maken, dan gaan mensen zich vanzelf goed gedragen. Ook christenen zijn in die fout vervallen. Zij stelden lijsten op van wat wel en wat niet mag. Helaas dachten ze het daarmee beter te weten dan de Bijbel. Zo kwamen er bijna evenveel lijsten met verboden dingen als er christelijke groepen waren. Over bepaalde punten was men het min of meer eens, maar iedere groep had ook haar eigen specifieke invulling van 'heiligmaking'. Het gevolg? Medechristenen die niet aan alle onderdelen van die maatstaf voldeden, werden — op zijn minst in het geheim — veroordeeld. Men vergat daarbij dat die ander op andere punten misschien veel strenger was.

Zo ontstond er een soort protestants wetboek voor de zeden. Bewegingen die rijk door God gezegend zijn, zoals het piëtisme en het puritanisme, zijn daardoor in diskrediet geraakt. Deze beide bewegingen, die wij respecteren, hebben in de loop van de jaren een ongunstige naam gekregen.

Wie een lijst met verboden dingen opstelt, spoort mensen er onvermijdelijk toe aan om die lijst als maatstaf voor hun leven te nemen. Voldoet hun leven eraan, dan zijn ze er helemaal tevreden mee. Ze maken daaruit op dat ze de voortdurende strijd van de heiligmaking gewonnen hebben — en voelen zich vrij om verder in volslagen egoïsme te leven. Ze vergeten dat élk onderdeel van hun leven in overeenstemming met Gods wil moet zijn. Je kunt namelijk op duizend onopvallende manieren denken en handelen als de wereld. Van alle gewetensvolle christenen waren meestal juist zij de heiligsten, die geen lijsten opstelden — niet voor zichzelf en niet voor anderen.

Tot nu toe hebben we geprobeerd enkele verkeerde opvattingen te weerleggen. Nu is het tijd om op te bouwen. We gaan laten zien welke grondbeginselen de basis moeten vormen van onze christelijke levenshouding.

Hoe kan ik mij als christen wapenen?

Waar ging het ook alweer om? Om die dingen waarover twijfel kan bestaan. Niet om de dingen waar de Bijbel uitdrukkelijk over spreekt. Als God zegt: *'Lieg niet tegen elkaar'* (Kolossenzen 3:9), dan is het niet Zijn bedoeling dat we daar eerst lang over gaan nadenken voordat we gehoorzamen. Als Hij zegt: *'Broeders, spreek geen kwaad van elkaar'* (Jakobus 4:11), dan hoeven we daar geen gebedszaak van te maken. En als Hij zegt: *'Wie gestolen heeft, moet niet meer stelen'* (Efeze 4:28), dan hoeven we niet op zoek naar algemene beginselen als richtsnoer. Waar Gods Woord zich duidelijk uitspreekt, is er maar één ding nodig: gehoorzamen.

Wat nu volgt gaat dus alleen over de dingen waarover de Bijbel geen directe uitspraak doet. Gelukkig heeft God ons op dit terrein vol valkuilen niet zonder gids gelaten. Hij heeft niet alles vastgelegd in honderd-en-één verbodsbepalingen en voorschriften. Maar Hij gaf wel richtinggevende grondbeginselen. Die zijn als algemene aanwijzingen in de Bijbel terug te vinden.

De christenen in Korinthe vroegen aan Paulus of het hun toegestaan was vlees te eten dat aan de afgoden gewijd was. Voor hen was dat een actueel én netelig probleem, dat meer dan één kant had. Wat zou Paulus hierop antwoorden? Hoe pakte hij dit aan? Wie zelf weleens zulke vragen krijgt, kan veel leren van de handelwijze van Paulus. Laten we eerst eens kijken wat Paulus níet deed.

a. Hij verwijst niet naar wat andere christenen al eerder besloten hadden

Paulus had gemakkelijk kunnen verwijzen naar het besluit van de vergadering in Jeruzalem. Hadden de broeders daar niet gezegd: *‘Want het heeft de Heilige Geest en ons goedgedacht u verder geen last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen: dat u zich onthoudt van afgodenoffers, van bloed, van het verstikte en van hoererij. Als u zich ver van deze dingen houdt, zult u juist handelen. Vaarwel’* (Handelingen 15:28-29)? Paulus twijfelt er niet aan dat de Heilige Geest deze broeders bij dat besluit heeft geleid. Toch vindt hij dat deze aanwijzingen niet altijd en overal bindend zijn voor alle christenen. God laat Zijn kerk wel besturen, maar Hij heeft er geen wetgevend lichaam boven gesteld.

Paulus had zich er gemakkelijk vanaf kunnen maken. Hij had het probleem kunnen oplossen met één enkele zin. Met één woord zelfs: nee! Maar hij verwerpt zo’n gemakkelijke oplossing. Hij weigert zijn toevlucht te nemen tot ‘de wet’. Veel liever neemt hij drie lange hoofdstukken de tijd om hun enkele grondbeginselen in te prenten. Daarmee kunnen zij niet alleen dit probleem zelf oplossen, maar ook alle andere problemen die zich nog zullen aandienen.

Wees eerlijk: hoe vaak hebben wij, als jonge christenen met vragen kwamen, niet toegegeven aan de verleiding om te verwijzen naar een gedragslijn die anderen — onder heel andere omstandigheden — hadden aangenomen? Zeker, dat is de gemakkelijkste en snelste manier om de zaak op te lossen. Maar voldoet die ooit echt? Feit is: zo’n antwoord geldt niet voor alle tijden, het doet geen beroep op het hart van de christen en het veroorzaakt vaak veel conflicten. Daarom weigert Paulus resoluut om zich ervan te bedienen.

b. Hij beslist ook niet op eigen gezag

Een andere weg die Paulus had kunnen kiezen: op grond van zijn eigen gezag met 'ja' of 'nee' antwoorden. Dan had hij alle verantwoordelijkheid voor de beslissing op zich genomen. Ook die weg had het voordeel van een snelle en gemakkelijke oplossing. Maar door vóór de vragenstellers te beslissen, zou hij hen ontslaan van de noodzaak om zélf, voor Gods aangezicht, Zijn wil te zoeken. En juist dat is een van de oefeningen die voor de geestelijke groei heel belangrijk zijn. Door de jonge christen zelf te laten beslissen, breng je hem ertoe Gods Woord te bestuderen, te bidden om licht en zijn geweten te onderzoeken op de motieven die hem drijven. Verantwoordelijkheidsgevoel aankweken – zo breng je iemand op een snelle manier tot geestelijke volwassenheid.

Vaak proberen mensen die naar onze mening vragen, eronderuit te komen om zelf hun probleem op te lossen. Soms gaan ze bij net zo veel mensen te rade tot ze een antwoord gevonden hebben dat hun bevalt. Het gevolg: ze doen uiteindelijk wat ze in het begin al van plan waren. En de verantwoordelijkheid voor hun daad schuiven ze af op degene die de moed had zijn mening te geven.

Wie zich protestant noemt, beroept zich op het beginsel van de gewetensvrijheid: de Bijbel stelt de mens alleen verantwoordelijk tegenover God. Toch blijft het gevaar bestaan dat wij bemiddelaars worden voor het geweten van anderen. Dat we onszelf tussen de mens en God in schuiven, als plaatsvervangers. We vergeten dan dat dit een terugvallen is op de roomse opvattingen over het priesterschap. Zonder dat we het beseffen, maken we ons dan schuldig aan het opstellen van een 'wetboek' voor zeden en gewoonten.

Paulus zorgt er steeds voor dat hij christenen 'voor God' stelt: *'Ik bezweer u, ten overstaan van God (...)'* (2 Timotheüs 4:1). En hij spoort ons aan zijn voorbeeld te volgen: *'Breng deze dingen in herinnering en bezweer hun ten*

overstaan van de Heere (...) (2 Timotheüs 2:14). We mogen anderen helpen, raad geven en met hen meedenken. Maar de conclusie van alles moet steeds zijn: 'Hiervoor ben je zelf verantwoordelijk. Je moet zelf uitmaken wat Gods wil is; ik kan je niet zeggen wat je doen moet.'

c. Paulus kiest de goede weg

Wat doet Paulus wél? Hij neemt de tijd en getroost zich de moeite om samen met de Korintheërs het probleem van verschillende kanten te bekijken, in het licht van enkele grondbeginselen. Zo konden zij zelf het antwoord vinden — niet alleen op deze ene vraag, maar op alle problemen die nog zouden komen. Sterker nog: de kerk van alle eeuwen heeft er haar winst mee kunnen doen. Het zou er treurig voor ons uitzien als Paulus zich toen tot een simpel 'ja' of 'nee' had beperkt. Dan waren ons de rijkdommen van 1 Korinthe 8, 9 en 10 onthouden. Hier legt hij immers de basis voor het gedrag van de christen van alle tijden.

Wie bereid is dit Bijbelgedeelte te onderzoeken, het toe te passen op de vraag die hem bezighoudt en zo zijn handelen voor God te verantwoorden, weet voor zichzelf waarom hij zó handelt en niet anders. Wat hij doet, rust op een overtuiging. Daarom kan hij zijn handelwijze ook aan anderen uitleggen.

Vraagt iemand jou wat wel of niet mag? Dan is het van het grootste belang dat je hem helpt om zélf de oplossing van zijn probleem te vinden. Dan help je hem pas echt.

Drie principes van Paulus — drie vragen

Vaak hoor je de vraag: ‘Wat is daar nou verkeerd aan?’ Toch is dat niet de juiste vraag. Wie een goed antwoord wil krijgen, moet de juiste vraag stellen. De Bijbelgedeelten die we nu bespreken, stellen ons drie indringende vragen. In die vragen zitten meteen de grondbeginselen die we moeten volgen. 1 Korinthe 8, 9 en 10 zijn drie hoofdstukken vol toetsstenen. Je kunt er elke situatie aan onderwerpen en elk probleem mee oplossen. Wie deze vragen eerlijk voor God beantwoordt, hoeft zich niet meer te rechtvaardigen voor de mensen.

1. Kan ik dit doen tot eer van God en in de Naam van Jezus?

In 1 Korinthe 10 vers 31 lezen we: *‘Of u dus eet of drinkt of iets anders doet, doe alles tot eer van God.’* En in Kolossenzen 3 vers 17: *‘En alles wat u doet met woorden of met daden, doe dat alles in de Naam van de Heere Jezus (...).’* Door ons te redden heeft God ons heel nauw aan Zichzelf verbonden. Wij zijn Zijn kinderen. Door de naam ‘christen’ aan te nemen, dragen wij ook de Naam van God. En zoals het gedrag van een kind afstraalt op zijn vader, zo heeft alles wat wij doen zijn weerslag op Gods zaak. We maken nooit een neutrale indruk op onze omgeving. Daarom zegt God tegen ons: *‘Laat uw licht zo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken’* (Mattheüs 5:16). En ook — dit keer in afkeurende zin: *‘Want de Naam van God wordt, zoals geschreven is, door uw toedoen gelasterd onder de heidenen’* (Romeinen 2:24).

Wat opvalt: dit alles gaat veel verder dan alleen het terrein van ontspanning en plezier. Het is niet Gods bedoeling dat we er in ons leven

allerlei hermetisch gesloten vakjes op nahouden: een vakje voor ons werk of onze studie, een vakje voor de kerk en weer een ander vakje voor onze vrije tijd. Wie een wettische leefwijze loslaat en zich dus helemaal onder de genade plaatst, ontdekt dat dit vaak onvoorziene en ingrijpende gevolgen heeft. De vruchten van de genade passen niet in een of ander wetboek. Ze raken álle kanten van ons leven: de dingen die ons het dierbaarst zijn, onze meest persoonlijke zaken en dingen waar we nooit aan gedacht hadden. Onze verbondenheid met Christus heeft te maken met hoe we onze tijd gebruiken en ons geld besteden. Ze wil een stem hebben in onze vriendschappen, in wat we lezen en kijken, en in ons gevoelsleven.

Alles doen in de Naam van de Heere Jezus — wat betekent dat? Je kunt niets doen in de naam van iemand anders als die persoon het zelf niet zou doen. Wij christenen zijn naar Christus genoemd. ‘Alles doen in Zijn Naam’ betekent dus: Zijn voetstappen volgen, je afvragen wat Hij in jouw plaats zou doen, en handelen in de geest die Zijn leven kenmerkte.

Dit eerste grondbeginsel is nogal algemeen. Het geeft niet altijd meteen een afdoend antwoord. Toch lost het direct al een aantal problemen op. En als we het belang ervan goed op ons laten inwerken, helpt het ons om de volgende twee vragen in de juiste geest te benaderen.

2. Welk handelen maakt mij vrij?

‘Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar niet alle dingen zijn nuttig. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar niet alle dingen bouwen op’ (1 Korinthe 10:23). Paulus kan de grote kampioen van de christelijke vrijheid genoemd worden: ‘alles is mij geoorloofd’. Maar hij weet ook dat de ware vrijheid je gemakkelijk ontglipt. Je denkt haar te hebben — en ineens ben je haar weer kwijt. Iemand die losbandig leeft, denkt de grootste vrijheid te hebben. Maar Jezus zegt: *‘Ieder die de zonde doet, is een slaaf van de*

zonde' (Johannes 8:34). Wie misbruik maakt van zijn vrijheid, is bezig ketenen te smeden die hem tot de ergste slavernij brengen.

In 1 Korinthe 6 vers 12 zegt Paulus daarom: '*Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal mij niet onder de macht van ook maar iets laten brengen.*' Dit laat zien dat de vrijheid iets in zich heeft waarmee zij zichzelf kan vernietigen. Wie werkelijk vrij is, zegt niet alleen: 'Ik ben vrij om te roken.' Hij kan ook aan iedereen laten zien dat hij vrij is om níet te roken, als hij dat wil.

Veel christenen hebben het eerste deel van Paulus' woorden begrepen, maar niet het tweede. In werkelijkheid zijn ze dan ook niet echt vrij. Door jezelf sommige dingen te ontzeggen, bewijs je vaak eerder dat je vrij bent dan door je eraan over te geven. Alleen wie niet verslaafd is aan roken, is werkelijk 'vrij' om een sigaret op te steken. En dat geldt natuurlijk niet alleen voor roken. Het geldt op alle gebieden — denk ook aan je telefoon, series of games. Onze 'vrijheid' kunnen we alleen behouden onder bepaalde voorwaarden. We zullen er alleen van genieten binnen bepaalde grenzen.

Welke voorwaarden en grenzen zijn dat? Paulus noemt als toets voor het behouden van de vrijheid het 'nut' en de 'opbouw'. Stel jezelf dus de vraag: komt hier iets goeds uit voort? Komt het ten goede aan mijn lichaam of aan mijn ziel? Wordt mijn geestelijk leven erdoor opgebouwd? Alleen binnen deze grenzen blijven we werkelijk vrij.

Het is duidelijk dat je ons doen en laten als christen meestal niet kunt beoordelen met simpele etiketten: zedelijk of onzedelijk, zwart of wit, goed of slecht. De meeste van onze vragen vallen buiten zulke beoordelingen. Paulus bidt voor de Filippenzen: '*En dit bid ik dat uw liefde nog steeds overvloediger wordt in kennis en alle fijngevoeligheid, opdat u kunt onderscheiden wat wezenlijk is*' (Filippenzen 1:9-10). Iedere gelovige is een soldaat van Jezus Christus. De meesten moeten daarnaast gewoon

hun brood verdienen. En toch mogen ze zich daardoor niet helemaal in beslag laten nemen (2 Timotheüs 2:3-4).

Paulus wil ons duidelijk maken dat de christen in een felle strijd met de wereld gewikkeld is. Er is niets in je leven dat géén invloed heeft op dat gevecht. Alles wat je doet, zal je óf helpen, óf in de weg staan. Het laat je terrein winnen of verliezen, geestelijk vooruitgaan of achteruitgaan. Al je vriendschappen, hobby's en andere levensgewoonten – ook wat op zichzelf prima toelaatbaar is – moet je daarom steeds weer aan dezelfde toetssteen onderwerpen: word ik er sterker en geestelijk rijper door? Komt het me werkelijk ten goede? Word ik er echt door opgebouwd?

Om alle misverstand te voorkomen laat Paulus erop volgen: *'Denk na over wat ik zeg, maar laat de Heere u inzicht geven in alle dingen'* (2 Timotheüs 2:7). Waarom die opmerking? Het ging hier toch niet om diepgravende theologie? Paulus wist heel goed dat de meeste christenen nooit begrepen hebben dat zij betrokken zijn bij een gevecht op leven en dood. Willen ze dat ooit begrijpen en ernaar handelen, dan zal God het hun persoonlijk duidelijk moeten maken. We gaan nu over naar de derde toetssteen.

3. Staat mijn handelen anderen in de weg om de Heere te leren kennen?

Paulus schrijft: als voedsel mijn broeder doet struikelen, dan wil ik in eeuwigheid geen vlees meer eten, om mijn broeder geen aanstoot te geven (1 Korinthe 8:13). In het eerste gedeelte van 1 Korinthe 8 laat Paulus zien dat een christen die 'kennis' heeft, zich heel wat kan veroorloven. Elke christen die zijn Bijbel kent, weet bijvoorbeeld dat er geen andere goden zijn dan God alleen. Vlees dat aan de afgoden geofferd is, verschilt daarom niet van ander vlees (vers 1-6). Als zo'n christen alleen op de wereld was, zou niets hem beletten ervan te eten. Maar niet iedereen heeft die kennis. Sommigen zijn in hun geweten nog niet los van de

afgod. Als zij dit vlees eten, eten ze het als een echt afgodenoffer — en hun geweten, dat zwak is, wordt erdoor besmet (vers 7).

Deze broeders willen té nauwgezet zijn; hun geweten is overgevoelig. Aan de ene kant zijn ze diep onder de indruk van het kwaad van de afgoderij. Aan de andere kant zien ze nog niet wat hun eigen belijdenis — er is maar één God — in de praktijk betekent. De ‘verlichte’ christen kan zijn broeder ergeren door van dit offervlees te eten. Erger nog: hij kan hem ertoe brengen ook van dit vlees te eten, maar dan zonder een gerust geweten. Zo kan hij zijn broeder ten val brengen. Daarom is het nodig dat hij diens verkeerde opvattingen verdraagt en hem zo zijn liefde laat zien. Voor de gevorderde christen trekt Paulus deze conclusie: *‘Maar let erop dat deze vrijheid van u niet op een of andere manier een aanstoot wordt voor hen die zwak zijn’* (1 Korinthe 8:9).

Een voorbeeld. Een man die vroeger aan de drank verslaafd was, had lange tijd geen glas meer aangeraakt. Op een dag zag hij hoe christenen wijn dronken. Hij trok daaruit een volkomen verkeerde conclusie: ‘Als zulke goede christenen dat mogen, dan mag ik het ook.’ Eén glas was voor hem genoeg om opnieuw de smaak te pakken te krijgen — en hij viel terug, dieper dan ooit. De ‘vrijheid’ van deze kinderen van God was voor deze man ‘een steen des aanstoets’ geworden. Paulus zegt: zo gaat er door jouw kennis iemand verloren die zwak is — de broeder voor wie Christus gestorven is (1 Korinthe 8:11). In zulke gevallen moeten we ons dus niet afvragen of de dingen op zichzelf goed of slecht zijn, maar: hoe denkt mijn broeder hierover?

In hoofdstuk 9 onderstreept Paulus dit beginsel nog eens aan de hand van een andere zaak: zijn eigen leven. Hij toont nauwkeurig aan dat hij recht heeft op een vergoeding van de Korintheërs voor zijn werk als verkondiger van het Evangelie. Toch maakt hij van dat recht geen gebruik. Integendeel: hij ziet ervan af, uit liefde voor hen. De ‘kennis’

vertelt ons welke rechten en vrijheden wij in Christus bezitten. Maar alleen de liefde kan ons onze plicht tegenover onze naaste doen verstaan.

Toch zal iedere christen die nadenkt, zich de vraag stellen: waarom moet ik mij aanpassen aan het verkeerde idee van mijn broeder? Dat vraagt Paulus zich ook af, in hoofdstuk 10 vers 29: *‘waarom zou mijn vrijheid onder het oordeel vallen van het geweten van een ander?’* Zo merkte iemand eens op: ‘Als die mensen kleingeestig willen zijn, laten ze dan hun gang gaan. Maar laten ze zich dan niet ergeren aan wat ik doe! Hadden ze gelijk, dan was het niet erg. Maar ze hebben ongelijk met al die gewetensbezwaren! Bevestig ik hen eigenlijk niet in hun dwaling door aan hun ideeën toe te geven?’ Het enige antwoord hierop is: uit zo’n opmerking blijkt geen echte zorg voor de geestelijke groei van de ander. Er spreekt geen liefde en geduld uit, maar veel meer de neiging om aan eigen verlangens te voldoen. Je brengt mensen niet tot geestelijke volwassenheid door hen te ergeren – wél door gebed en liefdevol onderwijs.

Paulus vervolgt in vers 30: *‘En als ik door genade aan de maaltijd deelneem, waarom word ik dan gelasterd om iets waarvoor ik dank?’* Met andere woorden: als ik geen kwaad doe door te voetballen of make-up te gebruiken, waarom word ik dan beschuldigd alsof ik een misdaad heb begaan? De conclusie die Paulus uit dit alles trekt: dit zijn offers die de christen bereid moet zijn te brengen – ter wille van het Evangelie, en om zelf iets te delen in het lijden van Christus. Zijn samenvatting: *‘Geef geen aanstoot, niet aan de Joden en de Grieken, en ook niet aan de gemeente van God’* (1 Korinthe 10:32). We moeten dus rekening houden met de overtuiging van heidenen en Joden – mensen die voor zover wij weten onbekeerd zijn – en niets doen wat hen zou kunnen terughouden van het Evangelie. En we onthouden ons ook van alles wat een zwakkere christen aanstoot zou kunnen geven.

Met deze drie hoofdstukken — 1 Korinthe 8, 9 en 10 — legt Paulus op dit moeilijke terrein vol vragen een stevig fundament voor echte heiligheid. Een heiligheid die verankerd ligt in brede geestelijke beginselen en die het juk van wettische geboden vermijdt. Het is een meesterwerk van tact, kracht en nauwkeurigheid.

Welke maatstaf hanteer ik?

Paulus schrijft: *‘En ik ben voor de Joden geworden als een Jood, om Joden te winnen. Voor hen die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet, hoewel ik zelf niet onder de wet ben, om hen te winnen die onder de wet zijn. Voor hen die zonder de wet zijn, ben ik geworden als zonder de wet, hoewel niet zonder de wet van God, want ik sta onder de wet van Christus, om hen te winnen die zonder de wet zijn. Voor de zwakken ben ik geworden als een zwakke, om de zwakken te winnen. Voor allen ben ik alles geworden, om in ieder geval enigen te behouden’* (1 Korinthe 9:20-22).

Dit Schriftgedeelte laat duidelijk zien dat Paulus in de ene kring op de ene manier handelde en in een andere groep heel anders. Bij de Joden nam hij bepaalde Joodse gewoonten in acht die hij helemaal niet naleefde als hij onder christenen of heidenen was. Zo liet hij Timotheüs in Lystre besnijden, ter wille van de Joden (Handelingen 16:3). Terug in Jeruzalem onderwierp hij zich aan de ceremoniële reinigingsgebruiken van de tempel, om geen aanstoot te geven aan hen die wettisch dachten (Handelingen 21:17-26).

Was Paulus nu wel consequent door zo te handelen? En zijn wij geen inconsequente christenen als we in het ene gezelschap geen wijn drinken en in het andere wel? Paulus zegt tegen de Korintheïers dat ze het aan de afgoden gewijde vlees mogen eten als ze bij bepaalde mensen zijn uitgenodigd (1 Korinthe 10:27), maar dat ze het bij anderen moeten laten staan (1 Korinthe 10:28). Zijn we dan geroepen om ons als kameleons aan te passen aan onze omgeving en voortdurend van kleur te veranderen?

‘Alles voor allen’ zijn — dat heeft maar al te vaak gediend als excuus voor het compromis.

Laten we eerst iets opmerken: in het gewone leven zijn er heel wat dingen die je op de ene plaats wél doet en op de andere plaats niet, zonder dat er sprake is van inconsequentie. In gezelschap doe ik mijn stropdas nooit af; thuis doe ik hem elke avond af. Het is geen gebrek aan oprechtheid als ik thuis anders handel dan daar. Je kunt best consequent zijn in je handelwijze — dat wil zeggen: volgens vaste, duidelijke beginselen handelen — zonder in alle omstandigheden precies hetzelfde te doen. Sterker nog: echte consequentie in het toepassen van Bijbelse beginselen verplicht mij juist om mij aan mijn omgeving aan te passen. Om nu dit te doen en straks iets anders. Om ergens aan mee te doen en mij ergens anders van te onthouden. Wie liefde wil betonen, moet soepel en welwillend kunnen handelen bij dingen waarover verschil van mening bestaat.

Het spreekt vanzelf dat alleen de christen die de Heere echt wil behagen, zich de moeite getroost om over deze dingen na te denken. Wie alleen maar uitvluchten zoekt, zal ook in deze beginselen aanleiding daartoe vinden. Er zijn al zoveel dingen misbruikt; ook deze beginselen zullen misbruikt kunnen worden. Maar wie een diep verlangen heeft om Gods wil te doen, zal in deze beginselen een betrouwbare gids en waardevolle richtlijnen vinden.

Voor die gelegenheden waarbij we geroepen worden onze gewone handelwijze te veranderen, geeft Paulus ons een veilig middel om het compromis te vermijden. Als hij alles voor allen wilde zijn, dan was dat met maar één doel: ‘om in ieder geval enigen te behouden’. We mogen alleen afwijken van onze persoonlijke overtuiging als dat heilzaam is voor de mensen om ons heen. En om dat te kunnen beoordelen, kunnen we niet zonder de directe leiding van de Heilige Geest. Die kunnen we trouwens nooit missen.

De betekenis van een nieuwe levensstijl

De gevolgen van deze nieuwe manier van leven zijn niet gering. Allereerst: zo vervallen we nooit in zelfgenoegzaamheid. Steeds opnieuw zullen we verplicht zijn de drijfveren achter ons doen en laten te onderzoeken. We zullen de Schrift moeten bestuderen en elke situatie aan haar licht moeten toetsen. We zullen ons afhankelijk moeten opstellen van de Heilige Geest en gevoelig moeten zijn voor Zijn leiding, om elke situatie apart te kunnen beoordelen. Ook moeten we oog hebben voor de zienswijze van de mensen om ons heen. We moeten nadenken over hun mogelijke reacties als ze horen dat we dit of dat gedaan hebben. Dan lijkt het soms wel gemakkelijker om tóch maar een lijst te maken en die blindelings, zonder verder nadenken, te volgen! Maar laten we oppassen dat we ons er niet van afmaken zonder eerst ernstig Gods aangezicht te zoeken.

Ten slotte: wie zo'n weloverwogen standpunt inneemt, krijgt de kans om te getuigen van een levend geloof. Christenen én ongelovigen zullen ons vragen naar het waarom van sommige dingen die we doen. Dan kunnen we hun vertellen over onze wonderlijke vrijheid in Christus – en over ons diepe verlangen om Hem te behagen. We zullen verantwoording afleggen van de hoop die in ons is, '*met zachtmoedigheid en ontzag*' (1 Petrus 3:15). We zullen 'anders' zijn zonder 'vreemd' te doen. Mensen zullen ons kunnen 'onderscheiden' van de wereld, zonder dat wij ons van haar 'isoleren'. Er zullen natuurlijke en vanzelfsprekende kansen komen om te getuigen. Zo zijn we 'het zout van de aarde' en 'het licht van de wereld'.

‘Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, alles is nieuw geworden’ (2 Korinthe 5:17).

Wat mag wel en wat niet?

Over veel keuzes zegt de Bijbel niets concreets. Games, series, festivals, geld, vrije tijd — waar ligt voor jou de grens? Dit boekje van George Winston geeft geen nieuwe lijst met regels, maar drie Bijbelse vragen waarmee je zélf, voor Gods aangezicht, elke keuze kunt toetsen.

Een klassieker uit 1975, fris hertaald voor jongeren en jongvolwassenen.

heartcry.nl